

NÝSKAPAN MÁ TIL, EISINI INNAN ÚTBÚGVING

HVÍ BLÍVA VIÐ AT FRAMLEIÐA FÓLK AV LANDINUM?

EITT SVAR ER »MASTER-LÆRA«

FLEST ØLL ERI **SAMD** UM, AT **HØG** RAÐFESTING AV **ÚTBÚGVING** ER **VEGURIN** FRAM AT **FÁA** FÓLK AT **STØÐAST**. SKAL HESIN **TANKIN** GERA **MUN**, SO **KREVUR** TAÐ AT VIT **ARBEIÐA** FRAM NÝGGJAR **»FØROYSKAR«** MÁTAR AT **HUGSA** OG SKIPA OKKARA **ÚTBÚGVINGAR** UPPÁ, IKKI MINST **HÆGRU** ÚTBÚGVINGARNAR

ÚTBÚGVING

Gestur Hovgaard
Lektari í Samfelagsvísind, gesturh@setur.fo

Í hesi grein skal eg við støði í royndum frá Sögu- og Samfelagsdeildini (SSD) argumentera fyri einum slíkum leisti at skipa Master (MA) uppá. Hesin leitur tekur atlit til fakliga breidd og góðsku og tey vilkor, sum føroyski arbeiðsmarknaðurin setir. Samanhangur hesi millum er neyðugt, um fólk skulu støðast. Fyrst skulu vit tó umrøða, hvørjar avbjóðingar eru.

Samfelagsliga avbjóðingin.

Medvitað ella ikki, so útbúgva vit fólk av landinum við ógvusligum tapi av menniskjaligum resursum og samfelagsligum móguleikum sum fylgju.

Løgna fyrirbrigdið er, haldi eg, at politiska skipanin tykist í lítlan mun vekta tey, sum medvitað velja Føroyar framum, tí á øllum økjum er tørvur á málrættaðum útbúgvum, sum vit ikki arbeiða fyri at dekkja. Samstundis tykist vanliga skipanin við fólkhøgskúla, miðnámi – og nú miðalhøgari útbúgving – mest at vera einvegis ferðaseðil av landinum.

Ikki tí, eisini tey sum bevíst velja Føroyar framum, ynskja sær útbúgving. Merkisvert er t.d., at fólk lesa pedagog, taka akademiskar eftirútbúgvingar og enntá Ph.D. aðrastaðni, men samstundis velja Føroyar sum sína basu.

Vanligu argumentini móti útbúgvingarpolitikki sum munar nakað eru: 1) Vit hava ikki ráð! 2) Hvat skulu hesi gera?

Aftanfryri páhaldið liggur ofta ein mótsetningur millum »tey sum framleiða« og »tey sum umsita«. Tey fyrri skapa virðini, sum tey sum umsita – og tey sum verða umsitin – skulu liva av. Oftast verður hesin mótsetningur eisini settur upp sum »tað privata« mótvegis »tí almenna«, »praksis« mótvegis »teori«. Hesin mótsetningur er ikki bara falskur, men eisini skaðiligur, tí harvið kvetta vit teir móguleikar, sum liggja í, at framleiðsla-umsiting, privat-ament ella praksis-teori eru øll virðis-skapandi og stuðla undir hvørjum øðrum, t.e. tvær síður av somu søk.

Tá um hægri útbúgvingar ræður, er avbjóðingin hvørki pengar ella, hvat fólk skulu gera. Tað er ein sannroynd, at útbúgving er ein íløg, sum loysir seg, og jú betri útbúgving, jú betri umsiting og meira íverkseting. Restin er ein spurningur um politiskan vilja og organisatoriskt talent.

Veruliga avbjóðingin er lítla støddin av okkara samfelagi, ið merkir, at á eini síðuni kunnu vit ikki bjóða fram ta breidd av Master-útbúgvum, eitt modernað samfelag krevur, samstundis sum vit eru tvingað at skapa eina breidd. Tað er hesa avbjóðing, vit mugu takla.

Royndir frá Sögu- og samfelagsdeildini

Á SSD menna vit eina tvørvísindaliga tematiska vísind, hetta við støði í konkretum praktiskum viðurskiftum hjá samfelagsbólum og skipanum. Av royndum vita vit, at slíkur leitur gevur breiðar fakligar førleikar, fólk sum duga at hugsað í heildum, men sum samstundis megna reiðskapini og førleikarnar til analytiska dýbd.

Vit halda, at hetta passar væl inn inn í tann kunnleikatørv, føroyska samfelagið hevur. Hesar dygdir hava samstundis stórt virði á einum nútímans arbeiðsmarknaði. Tí er hesin leitur eisini ein máti at takla ta samfelagsligu avbjóðing nevnd varð frammanundan.

Á hesum grundarlagi havi vit nú triggjar BA útbúgvingar, har tey lesandi velja seg inn á nakrar linjur. Tey verða tí BA í antin »sögu«, »politikk og umsiting« (Stjórn málafrøði) ella »sosialvísind og samfelagsplanlegging«. Ynskiligt er at fáa ein BA í »virkisskipan og leiðslu«, soleiðis at vit dekkja eina samfelagsliga breidd, men hetta hevur ikki verið orka til.

Sögu- og Samfelagsdeildin byrjaði nærum av nýggjum á heysti 2010, har nøkur og 30 lesandi vóru tikin inn. Bæði í 2011 og 2012 hevur verið nýggj upptøka, soleiðis at tað nú eru omanfyri 100 fulltíðarlesandi á deildini. Harafturat eru tað eini 120 stakskeiðslesandi, mest innan lóg.

Av positivu royndunum hesa tíðina kann nevast: 1) tað er áhugi fyri at lesa í Føroyum, tí talið av umsóknunum er vaksandi. 2) Onki bendir á, at tað eru tey við lægstu miðnámsprógnum, sum velja eina »føroyska« loysn. 3) Fráfallið er innan rímligt mark. 4) Lestrarumhvøvi er skapt, tí fleiri árgangir eru, sum aftur skapar øktan trivnað og ágrýtni millum tey lesandi, og tí – av serligum týðningi – økta fakligheit.

Ein minni heppin roynd er, at ein ógvusliga økt undirvísingarbyrða, uttan at resursuparturin fylgir við, um skamma stund fer at fáa eina positiva gongd til at ganga øvugtán veg. Tað áhugaverda í hesum samanhangi er